

Honorarøkninger – deler av bakgrunnsteppet

Fra tid til annen har det de siste årene vært fokusert på honorarene for tannlegjetjenester, vesentlig i Oslo-området. Mediene har vært opptatt av problemstillingen rundt en økning i satsene utover det som har vært vanlig i andre sektorer av næringslivet, og skattemyndighetene har sett på omstendighetene fra andre synsvinkler. I forreste linje har NTFs president måttet forklare bakgrunnen for en sterk økning. Denne forklaringen har helt korrekt tatt utgangspunkt i et oppmagasinert behov for justeringer da honorartariffen falt bort midt på 1990-tallet, et behov framkalt av manglende mulighet til å følge opp utgiftsøkninger i praksisdrift under regimet med en offentlig fastsatt honorartariff.

I debatten har jeg savnet en linje trukket noe lenger bakover, til tidspunktet omkring tariffens innføring i 1976. Det er riktig at i de om lag 20 årene tariffen virket, oppsto et stadig større etterslep i årlige justeringer, men kimen til problemene ble etter min mening lagt allerede da tariffen ble innført. I 3–4 år på begynnelsen av 1970-tallet hadde Honorarutvalget i NTF arbeidet med å lage et utkast til en tariff. Arbeidet var vanskelig og tidkrevende, og mange skisser ble utarbeidet og prøvet som grunnlag for å fastsette den økonomiske basis for en tariff. Utgiftsnivået i én eller flere konstruerte modellpraksiser var ett prøvet utgangspunkt, et annet var gjennomsnittsnivået av utgifter i privat praksis. Utgiftsmodellene måtte kombineres med en modell for tannlegenes nettoinntekt, den var heller ikke enkel å konstruere når det utenom nettoinntekten måtte tas hensyn til bl.a. sykefravær- og pensjonsproblematikken i tillegg til at rentetap av nedlagte investeringer måtte kompenseres for. Mange positive argumenter kunne koples til bruk av modellpraksiser, men alle slike modeller ble i tur og orden forkastet fordi hono-

rarene som ble utledet av modellene, ble funnet ikke å tilsvare datidens honorarer hvis normerte behandlingstider for de enkelte behandlingene skulle benyttes. Det forelå slike normerte behandlingstider på en solid vitenskapelig undersøkelsesbasis fra Sverige i forkant av innføringen av «tandvårdsforsikringen», og disse behandlingstidene kunne stort sett overføres til norske forhold.

Løsningen ble å knytte honorarforslaget til nivået for de eksisterende honorarene; slik unngikk en diskusjonen og uklarheter om variasjon i utgiftsnivåer og problematikken omkring nettoinntektsmodellene. Riktignok var det en god del variasjon i honorarnivået mellom ulike geografiske deler av landet, således hadde honorarundersøkelser avdekket at honorarene i Oslo-området lå ca. 10 % over landsgjennomsnittet, men problemet var at også innenfor de enkelte geografiske områdene varierte honorarene en god del, også i Oslo-området. Da som nå kunne trolig noe av variasjonene forklares med forskjeller i utstyrsinvesteringer og -utgifter; dette fenomenet var kanskje mer tilstede i Oslo-området enn ellers i landet. Dessuten hadde undersøkelser vist at husleiene og lønnsnivået for hjelpepersonell var høyere og varierte mer uttalt i Oslo enn ellers i landet.

Da myndighetenes forslag til tariff (basert på Honorarutvalgets utkast) var behandlet i Honorarutvalget og Hovedstyret, skulle det opp til behandling i Representantskapet. Den økonomiske basis for forslaget til honorarer var fra myndighetenes side nå «barbert» ned ca. 10 % sett i relasjon til Honorarutvalgets utkast som var basert på «gjeldende» gjennomsnittshonorarer. I tillegg foreslo myndighetene at tariffen skulle gjelde i ett år uten noen kompensasjon for økninger i næringsutgifter/tannlegenes inntekter i det kommende

året. På den tiden var det ikke uvanlig med opp til 10 % årlig inflasjon, slik at et slikt inngrep ikke ville være uten dramatisk.

Hva innebar honorarforslaget av konsekvenser for en stor del av Oslo-tannlegene? De foreslåtte 10 % + 10 % «reduksjonene» i honorarnivået ville ikke umiddelbart kunne påvirke eksisterende utgiftsnivå, det var i stor grad fastlåst og bare kunne nedjusteres over tid, hele belastningen måtte derfor bli overført til tannlegens nettoinntektsnivå. Hvis vi går ut fra at utgiftene i praksis er rundt 50 % av brutto inntjening, ville en 20 % honorarreduksjon medføre en umiddelbar nedgang i nettoinntekt på det dobbelte, dvs. 40 %. To forhold forverret utgangspunktet sett fra Oslos side: Tariffens endelige forslag hadde ikke innbakt noen sikkerhetsventil for praksiser med et høyt utgiftsnivå, og det ble i tillegg innført et (for lavt) tak på inntjeningen per tidsenhet når stykkprishonorarer ble brukt. Det første forholdet ville ramme praksiser som ufrivillig hadde f.eks. høy husleie, høyt lønnsnivå for personell og de som nylig hadde satset på utstyrsinvesteringer. Honorartaket per tidsenhet ville dessuten og i tillegg vanskeliggjøre en satsing på rasjonalisering og effektivisering i praksisdrift ved investering i utstyr som tillot slik drift. På dette området hadde Seksjon for praksisadministrasjon i noen år hatt stor framgang i arbeidet med å bevisstgjøre tannlegenes innstilling til rasjonelle og effektive driftsformer. Dessverre hadde ikke seksjonens synspunkter funnet grobunn eller gjenklang i Tannlegeforeningens bestemmende organer.

Undertegnede som var formann i Oslo Tannlegeselskap på det omtalte tidspunktet for tariffens forberedelse og innføring, var også medlem av Honorarutvalget og Representantskapet, og jeg kunne på bakgrunn av det som jeg

har nevnt foran, ikke anbefale forslaget til honorartariff vedtatt uten at forbehold ble tatt for å kompensere for de nevnte svakhetene. At «bruksanvisningen» for tariffen klargjorde at ordet «veiledende» bare hadde akademisk betydning, gjorde ikke saken bedre. Jeg ble stående alene i Honorarutvalget i kravet om slike forbehold, og mine og deler av OTS' anførsler førte dessverre heller ikke fram i Representantskapet.

Tilpassingen til den vedtatte tariffen måtte som en nødvendig konsekvens

skje via en reduksjon av utgiftsnivået, først og fremst ved en minimalisering av nyinvesteringer i utstyr. Det før nevnte etterslepet ble selvforsterkende ved at uteblitte utgiftsøkninger i neste omgang ble brukt av myndighetene som argument for å nekte oppjustering av utgiftsnivået. Alt forverret seg gjennom årene og lot seg ikke korrigere før tariffen ble avvirket på midten av 1990-tallet. Korrigeringene som da kom, skjedde trolig også gradvis og kom til uttrykk i et økt honorarnivå fordelt

over noen av de påfølgende årene.

Jeg føler ingen skadefryd, snarere en slags avmakt blandet med noe rettferdig harme, ved i ettertid å kunne konstatere at en mer fleksibel tariff kanskje kunne ha avverget noen av de oppmargasinerte frustrasjonene og problemene som fikk sin utløsning da «demningen» brast ved tariffens avvikling.

Johnny Grøthe

I de gode gamle dager

I februar fikk vi fra NTF både gjennom Tidende og i form av en innbetalingsblankett informasjon om endringer i medlemskontingenten.

Fordi jeg ikke lenger er yrkesaktiv, har jeg i de siste 10 år sluppet å betale kontingent. Nå gjelder ikke dette lenger. Nå har foreningen kommet med nye og for meg uklare bestemmelser. I informasjonen om de endringer som gjelder kontingenten for 2005, er det ramset opp en rekke av rettigheter og goder knyttet til medlemskapet i NTF. Det ser ut som foreningen vil rettferdiggjøre at kontingenten øker. I tillegg er det et kapittel om ansvarsforsikring. Det har ingenting med kontingentøkning å gjøre. Det er nok en unnskyldning. Særlig da overfor oss som har vært fritatt for kontingent en del år. Vil ikke det nevnte brevet resultere i flere utmeldelser? Det ligger i luften at vi ikke er ønsket lenger som medlemmer i NTF.

Og hva skal f.eks. gjelde for æresmedlemmer og korresponderende medlemmer. Skal de være fritatt for kontin-

gent? Det er dessuten i mange lokalforeninger en del æresmedlemmer og korresponderende medlemmer som – per i dag – er fritatt for lokalforeningskontingent. Hva med disse? Skal de kunne melde seg ut fra NTF, men fortsatt stå som medlem i den lokalforeningen som har valgt dem? Og hva med alle de kategorier som kan søke om å få nedsatt kontingenten. Vær sikker, de vil komme.

Grunnlaget for NTFs forholdsvis gode økonomi ligger i forhold som ble lagt for lenge siden, i 1955. Da kjøpte NTF sammen med Oslo Tannlegeselskap noen aksjer i Gaardkompaniet, 30 stykker, for kr 500 000. Selger var tannlege Georg Vefling, mangeårig president i NTF. Dette bygget NTF Tannlegenes Hus for i 1969–71. For 13 år siden kjøpte NTF sitt nye hus, hvor de ennå er. De fleste vil sikkert være enig med meg i at dette var vel anvendte penger. Men det skjedde altså i tiden før de kollegaene som tar avgjørelser i dag og som bl.a. bestemmer om kontingenten.

Jeg skulle likt å møte den tannlegen fra Krokstadelva som ble tatt frem av «arkivet» og som det ble skrevet om i Tidende nr. 3. Det intervjuet var vel for-tjent. I det samme Tidende står det også en artikkel om «Bergenserinnen som ble tannlege i Trondheim». Begge fikk en velfortjent «blomsterbukett» til sine 100-årsdager. Skal han og hun plutselig tas frem som kontingentbetalere etter å ha vært fritatt for kontingent i over 30 år? Nei, kjære og «vyrde» representantskap – selv om dere er NTFs høyest rangerte organ – *dere kan vel ikke mene det?*

Dette er skrevet som en protest mot kontingentøkningen, særlig for «utsatte» grupper. De usle kronene kunne jeg nok leve foruten.

Mikael Grøthe

Adresse: Kaptein Oppegaardsvei 46, 1152 Oslo